

М.К.Алишованын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик суротун салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде)” аттуу 10.02.20 адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына

ЭКСПЕРТТИК КОРУТУНДУ

Изилдөөнүн диссертациялык кеңештин профилине жана коргалуп жаткан адистикке тиешелүүлүгү. М.К.Алишованын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде)” аттуу диссертациясынын темасы, предмет-объектиси, мазмуну, натыйжалары боюнча 10.02.20 – текстештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистигине дал келет. Аны Д 10.19.594 кеңешинде коргоого болот.

Диссертациянын проблематикасынын лингвистика үчүн актуалдуулугу жана баалуулугу. Иштин актуалдуулугу, теманын зарылдыгы бар. Мында кыргыздын улуттук дүйнө таанымын, көз карашын “Манас” эпосунун, башка көркөм чыгармалардын материалында аныктоого аракет жаңыча проблематикага жол ачып жаткандай көрүнөт. Бул дүйнө тааным этностун көп кылымдар бою пайда болуп, туруктуу мунөзгө өтүп, анын рухий көрөңгөсүн түзүп турган дүйнө сүрөтүн түзөт. Ушул өнүттөн алганда изилдөөнүн актуалдуулугун:

- 1) кыргыздын этностук дүйнө таанымы көрмөгө, эки тилдүүлүккө негизделген когнитивдик лингвистиканын объектиси болбой келгендиги;
- 2) этностук көз караштын фольклордук-менталдык алкакта салыштырылып каралбай, талданбай жүргөндүгү;
- 3) улуттук каада-салттардын, ишенимдердин, ырым-жырымдардын, жорук-жосундардын, эреже-нормалардын, туруктуу формулалардын көрмөлонгон чыгармалардын алкагында атайын иликтенбей жатышы;
- 4) улуттук көз караштын эпосто категорияланышынын, концептуалданышынын, шөкөттөлүшүнүн жана объективдештирилишинин өзүнчө лингвистикалык объект катары колго алына электиги;
- 5) кыргыздын эпосто берилген дүйнө сүрөтүнүн англий тилинин жана англичисче сүйлөөчү жарандардын көз карашы, дүйнө таанымы аркылуу кароо зарылдыгы;
- 6) дүйнө таанымы диахрониялык-синхрониялык өнүттө, убакыт-мейкиндикте өтө кенен английчандардын менталитетине эпостук, апартталуу, салыштырууларга, эпитеттерге жык тексттин тийгизген же тийгизер таасирин божомолдолп кароо мүмкүнчүлүгү;

7) кыргызча-англисче, түп нуска (оригинал) менен анын көртмө тексттерин салыштырууда ортомчу тил болгон орус тилинин кызматын ачып берүү керектигин ж.б. факторлор шарттайт.

Изилдөөдө алынган жаңы натыйжалар. Булар даана, негиздүү, ишенимдүү аныкталбаган. Диссертациянын 9-бетинде жаңылыктар жөнүндө сөз болот. Бирок буга тиешелүү эки гана сүйлөмдө авторго таандык жаңы натыйжалар саналып берилбegen. Алардын саны корголуучу жоболордун санына дал келиши керек эле. Иште он жобо көрсөтүлгөн, алардын ар бирине тиешелүү натыйжа-табылга аталбаган. Доктордук диссертацияда эч болбогондо алты жаңы жобо, буларга тете алты натыйжа көрсөтүлүш керек. Бул иште он жобого он натыйжа туура келмек. Эксперт катары кайсы жоболорго жана натыйжаларга баа берүүмдү билбей турал. Талап боюнча ар бир натыйжага өзүнчө баа берилиши керек эле. Анда натыйжанын толук/чала жаңылыгы, негиздүү/негизсиз берилиши, булардын кенен/бир беткей тастыкталышын көрсөтүүгө болмок. Жоболордун ичинен 1, 2, 3, 6, 7, 8, 10 номердегилери ынанымдуу көрүнөт. 5-чи жободогу номинанттар тактоону, толуктоону талап кылат.

Демек, жоболорду тактап кыскартуу жана жаңы натыйжаларды жоболорго шайкеш келтирүү зарыл.

Иштин теориялык деңгээли жогору. Анда концептуалдык эмгектерге толук мүнөздөмө берилген. Диссиденттада адабияттар менен тааныш, аларга кенен обзор жүргүзүлгөн. Диссертация полипарадигмалдык өңүттө аткарылган.

Диссертация практикалык маанигэ ээ. Андагы материалдар квалификациялык, магистрдик ж.б. диссертациялар үчүн колдонууга жарамдуу. “Манас” эпосу жөнүндө, кыргыз менталитети тууралуу илимий маалыматтарды жайылтууга өбөлгө болот. Лингвоконцептология, менталингвистика боюнча изилдөөлөргө кошумча фактылык материал катары кызмат кылат. Аны лингвосемиотика, көртмө теориясы, стилистика, кеп маданияты, лингвопоэтика боюнча курстарда пайдаланууга мүмкүн.

Иштин натыйжаларынын жарык көрүшү. Иштин мазмуну автордун эмгектеринде ар тараптан чагылдырылган. Акыркы он эки жылда М.К.Алишова бир топ алгылыктуу макалаларды түрдүү журналдарда басып чыгарыптыр. Булардын баары (34) ишке түздөн-түз тиешелүү.

Диссертациянын мүчүлүштүктөрү. Изилдөөдө ондоло турган же ондолуп-түзөтүүгө кеч болуп калган айрым кемчилдиктер бар. Аларды учкай санап өтөлү.

1.Иштин мазмунун УАК сунуштаган талапка ылайыктап 3 бапта берип чыкса туура болмок: а) обзор; б) материалдар жана методдор; в) жекече алынган жаңы натыйжалар. 5 бапты 3 бапка өткөрүү оной эле.

2. Диссертациянын темасы максат түрүндө берилип калган. *Изилдөө* – максат! *Салыштырып изилдөө* – дагы максат! 2-баптын атальшы да максатка окшоп калган (*талдоо*). Аны «Дүйнөнүн кыргыз-англис тилдериндең сүрөтү лингвоконцептологиянын материалы катары жана аны изилдөөнүн методдору» деп берсе деле болмок.

3.2-бапта артыкбаш деталдар, материалдар, рубрикалар арбын. Тыбыштардын дүйнө сүрөтүн жаратуу чамасы өтө эле тайыз. Аларды ири параграфта берүү керек эмес эле (2.2).

4. Теманын чегинде эпостун котормосу тууралуу сөз болот. «Манас» эпосу англischеге түп нускадан которулбаган. Ортолукта орусча тексти бар. Ортомчу тилде дүйнө сүрөтү көп коромжуга учурал, өзгөрүлүп кеткен. Уч тилди салыштыруу жүйөлүүрөөк болмок. Англischе «Манас» орус лингвоэтномаданиятынын элегинен өтүп, орусча концепттер менен капиталып калган.

5. Коргоого сунушталган жоболорду тактоо зарыл. Алардын өтө орчундууларын гана (7-8) калтыруу керек. Алынган жаны натыйжалар саны, мазмуну боюнча ушул жоболорго дал келишиш шарт.

6. Концепттер элес, түшүнүк, фрейм, скрипт, гешталь ж.б.түрлөргө ажыратылат. Ар бир концептте түшүнүктүк, денотативдик, коннотативдик, деривациялык, мифтиксакралдык, этимологиялык ж. б. катмарлар бар. Диссертант концепттин көп өңүттүүлүгүнө үстүртөн караган. Алардын мазмунун толук ачуу керек эле.

7. Ишти тыкыр редакциялап чыгуу зарыл, орфографиясы, пунктуациясы, стилистикасы тыкан текшерүүгө муктаж. Абзацтар коюлбаган (9-10, 11, 301-326 ж. б. беттер), сапт аралыктары түрдүүчө коюлуп калган: ыксыз, бош, актай саптар жыш(208-209б.). Мисалдар курсив менен жиктелиш керек. Тире, дефистер бирдей коюлуп калган.

Изилдөөчүлөрдү санаганда хронология, жашы, салымы эсепке алынбаган. Мукуба боюнча: шрифттер бирдей болуш керек (иштин атальшын караңыз). УДКдан кийин кош чекит коюлбайт. *Диссертациялык иши* эмес *диссертация* (өзүнчө сапта). *Илимий көнөшчи* сөз айкашынан кийин тире коюлат. Кээ бир окумуштуулардын текстте *профессор* наамы аталаат. Бул керек эмес болчу. Кээде автор темадан оолактап кетет. Мисалы, сөз түркүмдөрүн ажыратуу маселеси – ири проблема. Бул багыттагы айрым гана көз караштардын атальшы ынаным туудурбайт (88-100). Стилистиканын башаты, жоболору да темадан оолак (144-150). Иште концепттердин бардык эле категориялары белгиленбейт.

Библиографияда жаңы адабияттар өтө эле аз. Айрым булактар ГОСТ боюнча шөкөттөлбөгөн (АДДа ГОСТ сакталын). Мисалы, А.Э.Абдыкеримовынын авторефераты мындай аталбайт, диссертациясы 2017-жылы корголбогон (№3). Инициалдар коюлбайт же

чала коюлат (*Гегель, Брутян...; А.Зализняк туурасы А.А.Зализняк ж. б. (5-б.). Хронология библиографияда сакталбайт: 8-9, 10-11, 30-32, 50-51, 60-67 (1990, 2001, 1983, 1999), 71-74(2001, 1978, 1961, 1962?), 80-81, 82-83 ж. б. эмгектер орун алмашышы керек, анткени кийинкилери мурун жарык көргөн. Кыргыз тамгалары бузулуп берилет (бугун, эртен ж. б., 341-б.). Алфавиттик тартип сакталбаган: 342-бетте: Каде (130№) - Карасик (139, 140) – Кадырбекова (142№), Кашкин (146) – Кепеци (147) – Камбаралиева (148) – Керквуд (149) – Кенжебаев (150) ж. б. Иште ката кыскартуулар бар: фонетико-фон-к (орусчабы? 7-б), кээде логикасы жок пикирлер орун алган: *менталдык процессстер* - ...ой жүгүртүү процесстердин жыйындысы (мында гипоним – гипероним катышы бузулган). Же болбосо: *Үй англичандар* учун ыйык. *Жашоодо англичандар* учун дагы үй маанилүү ролду ойнойт. Логика жок. Орфография сакталбаган (10-б). Кээде ыгы жок эле номер (2) коюлуп калыптыр (62-б.). Чекиттен кийин кичине тамгалар жазылып кеткен (195-б., темада) же № коюлбаган (5). Мисалдар айрым учурда тырмакча менен же тырмакчасыз берилет (218-б.).*

Изилдөө объекти, предмети киришүүдө (дис.), жалпы мүнөздөмөдө (АДД) берилбейт. Аны 2-бапта (дис.) же резюмеде (АДД) көрсөтүү талапка ылайык.

Ушул мүчүлүштүктөрдү жоюу шарты менен диссертацияны коргоого сунуштоого болот.

Жетектөөчү мекемеге ОшМУнун роман-герман филологиясы кафедрасы, расмий оппоненттерге профессорлор Ч.К.Найманова, Ш.К.Кадырова, И.А.Абдувалиев сунушталат.

Д 10.19.594 дис.кенешинин
эксперти, филол. и. д., проф.


К.Зулпукаров

Подпись проф. К.Зулпукарова заверяю
Ученый секретарь ОшГУ
к. п. н., доц.

ИИН 00207199610017
ОШ МАММЕДЕТТИК УНИВЕРСИТЕТІ • 1996


Асанбекова Ж.Ж.

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетине караштуу филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча түзүлгөн Д 10.19.594 диссертациялык кенешинин экспертик комиссиясынын мүчөсү, филология илимдеринин доктору, профессор Ч. К. Найманованын Алишова Махабат Култаевнанын «Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде)» аттуу 10.02.20 - текстештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине берген

КОРУТУНДУ ПИКИРИ

1. Теманын адистикке дал келиши.

Алишова Махабат Култаевнанын «Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде)» аттуу докторлук диссертациясы 10.02.20 - текстештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистигине туура келет.

2. Теманын актуалдуулугу.

Тандалган теманын актуалдуулугун, тил илими үчүн зарылдыгы төмөндөгү изилдөө багыттары менен түшүндүрүлөт. Соңку мезгилдерге чейин английс жана кыргыз тилдерин салыштырып иликтөөгө аздыр-көптүр көнүл бурулуп, бул багыттагы иштер, негизинен фонетиканын, грамматиканын (морфологиянын, синтаксистин), стилистиканын проблемаларына багыталгандыгы баарыбызга белгилүү.

М.К.Алишованын аткарган докторлук диссертациясы кыргыз жана английс тил илиминде изилдөөнүн кецири объектисине алына элек английс жана кыргыз тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып иликтөөгө алышын

жатышты, иштин теориялык жана практикалык жактан актуалдуулугун толук айгинелеп турат. Дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып иликтөө тил илиминде теориялык жактан зор мааниге ээ, тактап айтканда, автордун аткарған иши салыштырма тил илимине өзүнүн салымын кошо алат десек жаңылышпайбыз.

Демек, докторант М. К. Алишованын иши жекече демилге менен аткарылып, кыргыз тили жана жалпы тил илимидеги орчундуу маселелерди илимий негизде иликтеп чыгуусу менен айырмаланат.

Диссертациялык иш К.Карасаев атындагы Бишкек гуманитардык университетинин англис тили кафедрасынын илимий-изилдөө иштеринин тематикалык планына кирет.

Диссертация киришүүдөн, беш баптан, корутундудан, колдонулган адабияттардын тизмесинен турат. Иштин киришүү бөлүгү бул бөлүмгө коюлуучу талаптарды толук камтып, так, ырааттуу, түшүнүктүү иштелген.

Биринчи бапта дүйнөнүн тилдик сүрөтүн айрым теориялык жана практикалык проблемалары каралып, алар боюнча ой-пикирлер илимий тыянактарга, тилдик факты-материалдарга таянуу менен көнүрдүү жана кызыктуу иштелген. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү түшүнүгүнүн жарагалуу жана калыптануу процесси англис жана кыргыз тилдеринин бирдей тиешелүү болгон негизи жана кошумча белгилерди эки тилдин негизинде терең изилдеп чыккан. Ушул эле баптын алтынчы параграфында лингвопоэтика - дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөөнүн ыкмасы катары иликтенген жана өзгөчөлүктөрү так аныкталган.

Экинчи бапта англис жана кыргыз тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү жана ага лингвистикалык талдоо фонетико-фонологиялык, морфологиялык, лексикалык, синтактикалык каражаттардын негизинде туюндурулушу аныкталат.

Үчүнчү бап англис жана кыргыз тилдеринин дүйнөнүн тилдик сүрөтүн жана лингвостилистикалык чөйрөсүндөгү парадигматикалык мамилелерге арналган. Изилдөөчү англис жана башка тилдердеги илимий-теориялык булактарга таянып, эки тилдеги фоностилистика, морфостилистика, лексикаларынын стилистикалык, синтаксистик стилистикалык каражаттары

аркылуу туюндурулушу жана эпикалык формулалар жөнүндөгү маселелерин терең талдап чыккан.

Төртүнчү бапта англис жана кыргыз тилдерин дүйнөнүн тилдик сүрөтүн лингвомаданияттын өзөгү катары концепт жана улуттук коцентосфералардын озгочолукторуно, эки тилдин ортосундагы эквиваленттуулук маселелер намыс, аял, жылкы, боз үй концептерине толугу менен иликтөө жүргүзүү менен аныкталган. Салыштырылып жаткан тилдердин семантикалык жалпылыктары жана өзгөчөлүктөрү көптөгөн мисалдардын негизинде ишке ашырылган.

Бешинчи бапта дүйнөнүн тилдик сүрөтүн көртмө тексте туюндуруунун айрым маселелери каралган.

3. Диссертациялык иштин илимий жыйынтыктары.

1-жыйынтык. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү дүйнөнүн улуттук тилдик сүрөтү, дүйнө тааным категориялары менен тыгыз байланышта болгондуктан, аң-сезим, ойлом категориялары менен да тыгыз байланышта каралышы керек.

2-жыйынтык. Тектеш эмес тилдер катары эсептелен кыргыз жана англис тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтү ар кыл болгондугуна карабастан, жалпы адамзаттык дүйнө сүрөтү менен байланышкан изоморфдук, алломорфдук жана универсалдуу көрүнүштөр көп.

3-жыйынтык. Фольклордук чыгармага лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу тектеш эмес тилдердеги дүйнө таанымды, атап айтканда, кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө зарылдыгы илимий изилдөөнүн өзөгүн түзөт.

4-жыйынтык. «Манас» эпосуна жана анын көртмосуна лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн концептуалдык табияты ачылат.

5-жыйынтык. Кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү улуттун тарыхы, руханий маданияты жана турмуш-тиричилиги менен байланыштуу болгондуктан, анын маанисин экстралингвистикалык каражаттар аркылуу жалпылыктарды, айырмачылыктарды аныктоого болот. Эпостун

концепттик негизги базасын *намыс*, *жылкы*, *аял*, *боз уй* концептилери түзүп турат.

6-жыйынтык. «Манас» эпосунун түп нускасы менен анын көрмөсүнүн контекстинде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө тилдик, семиотикалык каражаттарды аныктоо жолу аркылуу да ишке ашырылышы керек.

7-жыйынтык. Эпосто кыргыз элинин улуттук маданиятынын чагылдырышын кыргыз тилиндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өңүтү катары кароо шарт. Андыктан эпосту изилдөөдө концептуалдык анализдин методдорун колдонуу аркылуу кыргыз элинин дүйнө таанымындағы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алууга болот.

8-жыйынтык. Эпостордогу улуттук маданияттардын чагылдырышын кыргыз жана англис тилиндериндеги тилдик каражаттар дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өңүтү катары кароо шарт.

9-жыйынтык. Эпикалык жанрды изилдөөдө концептуалдык анализди, лингвопоэтикалык методдору колдонуу аркылуу кыргыз жана британия элдеринин маданияты жана алардын дүйнө таанымындағы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алууга болот.

4. Изденүүчүнүн диссертациядагы илимий жыйынтыктарынын (жоболорунун), корутундуларынын негизделиши жана ишенимдүүлүгү.

1-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, себеби жалпы тил илими, когнитивдик лингвистика боюнча илимий-теориялык булактардан алынган материалдарга таянуу жана аларга өз алдынча көз караш менен мамиле жасоонун негизинде чыгарылган.

2-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени репрезентациялык материалдарды талдоонун негизинде чыгарылган.

3-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени илимий-теориялык булактардан алынган материалдарга таянуу менен репрезентациялык материалдарды талдоонун негизинде чыгарылган.

4- жана 6-жыйынтыктар илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени “Манас” эпосуна жана анын котормосуна лингвопоэтикалық, концептуалдық, тилдик, семиотикалық талдоонун негизинде чыгарылган.

5-жыйынтык илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү улуттун тарыхы, руханий маданияты жана турмуш-тиричилиги менен байланыштуу болгондуктан, анын маанисин экстралингвистикалық каражаттар аркылуу жалпылыктарды, айырмачылыктарды талдоонун негизинде чыгарылган.

7-, 8-, 9-жыйынтыктары илимий жактан негизделген жана ишенимдүү, анткени репрезентациялық материалдарды талдоонун негизинде чыгарылган.

5. Диссертациялык иштеги илимий жыйынтыктардын жаңылык деңгээли.

1-жыйынтык жаңы эмес. Дүйнөнүн тилдик сүрөтү дүйнөнүн улуттук тилдик сүрөтү, дүйнө тааным категориялары менен тыгыз байланышта болгондуктан, аң-сезим, ойлом категориялары менен да тыгыз байланышта каралышы керек деп мурунку изилдөөлөрдө толук берилген.

2-жыйынтык жаңы. Кыргыз жана англий тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтү ар кыл болгондугуна карабастан, жалпы адамзаттык дүйнө сүрөтү менен байланышкан изоморфдук, алломорфдук жана универсалдуу көрүнүштөрдүү мурунку изилдөөлөрдө толук берилген эмес.

3-жыйынтык жаңы. Фольклордук чыгармага лингвопоэтикалық, концептуалдық талдоо жүргүзүү аркылуу кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө зарылдыгы илимий изилдөөнүн өзөгүн түзүү бул иште алгач ирет кеңири иликтөөгө алынган.

4-жыйынтык жаңы деп айтууга болот, анткени «Манас» эпосуна жана анын котормосуна лингвопоэтикалық, концептуалдық талдоо жүргүзүү аркылуу кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн концептуалдық табияты ачылуугу мурунку изилдөөлөрдө толук ачылбай келген.

5-жыйынтык жаңы. Кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү улуттун тарыхы, руханий маданияты жана турмуш-

тиричилиги менен байланыштуу болгондуктан, анын маанисин экстравиалингвистикалык каражаттар аркылуу жалпылыктарды, айырмачылыктарды аныктоо, жана эпостун концепттик негизги базасын *намыс, жылкы, аял, боз уй* концептилерди боюнча атайын изилдөөлөр жүргүзүле элек.

6-жыйынтык жаңы. «Манас» эпосунун түп нускасы менен анын котормосунунун контекстинде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө тилдик, семиотикалык каражаттарды аныктоо бул иште алгач ирет кеңири иликтөөгө алынган.

7-жыйынтык жарым-жартылай жаңы деп эсептөөгө болот, анткени эпосто кыргыз элинин улуттук маданиятынын чагылдырышын кыргыз тилиндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өнүтү катары кароону буга чейин бир катар илимий-теориялык адабияттарда, анын ичинде иштин обзордук 1-бабында белгиленген эмгектерде көрсөтүлгөн.

8-жыйынтык жаңы. Эпостордогу улуттук маданияттардын чагылдырышын кыргыз жана англис тилиндериндеги тилдик каражаттар дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өнүтү катары кароо атайын изилдөөлөр жүргүзүле элек.

9-жыйынтык жаңы. Эпикалык жанрды изилдөөдө концептуалдык анализди, лингвопоэтикалых методдору колдонуу аркылуу кыргыз жана британия элдеринин маданияты жана алардын дүйнө таанымындагы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алууга мурунку изилдөөлөрдө толук ачылбай келген.

6. Алынган жыйынтыктардын ички биримдигин жана тиешелүү актуалдуу проблемага, теориялык же колдонмо маселелерге бағытталышын баалоо.

Изилдөөдөн алынган жыйынтыктар ички биримдикке, улантуучулук мунөзгө, логикалык ырааттуулукка, маани-маңыздык байланыштуулукка ээ.

Менин оюмча, диссертациянын экинчи, үчүнчү, бешинчи баптарында илимий-теориялык жана практикалык мааниге ээ болгон орчундуу маселелер чечилген. Бул диссертанттын кыргыз тил илимине кошкон чоң салымы деп

эсептейм. Анткени диссертациянын материалдарын салыштырма типология боюнча дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөөдө лингвистикалык, лингвостилистикалык, филологиялык жана семиотикалык талдоолорду концептологиялык деңгээлде жана котормонун негизинде иликтөө иштин баалуулугун айгинелейт.

7. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын, мазмунунун жетиштүү санда жарык көрүшү.

Изилдөөнүн негизги мазмуну 34 илимий макалада чагылдырылып, анын ичинен Жогорку аттестациялык комиссиясы сунуштаган мезгилдүү басылмаларда 23 макала, РИНЦ системасы аркылуу индекстелүүчү чет элдик журналдарда 11 макала жарык көргөн.

Алишова М. К. Способы воссоздания эпитетов в разносистемных языках (на материале кыргызского и английского языков) [Текст] / М.К.Алишова // Вопросы филологических наук. -2008. №5(34), 76-816.

Алишова М.К. Лингвосемиотический анализ эпитетов в разносистемных языках [Текст] / М.К.Алишова// Кыргыз тили жана адабияты – 2009.-№16, 45-476.

Алишова, М.К. Общий анализ числовых эпитетов и их особенности воссоздания в художественных и эпических жанрах[Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2010.-№1(16) ISBN 9967-410-59-0, 98-1006.

Алишова, М.К. Эпикалык чыгармага лингвосемиотикалык анализ (киргыз жана английский тилдеринин негизинде[Текст] /М.К.Алишова// КГУСТА Б., 2010-№3(29). ISSN 1694-5298, 130-1336.

Алишова, М.К. Структурный анализ эпитетов и его особенности воссоздания в эпосе «Манас» [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2010.-№17, 124-1266.

Алишова, М.К. Котормодогу көркөм сөз каражаттарына стилистикалык талдоо (киргыз жана английский тилдеринин негизинде) [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2010.-№2(17) ISBN 9967-410-59-0, 124-1266.

Алишова, М.К. American idioms and Russian, Kyrgyz equivalents[Текст] /М.К.Алишова//. БГУ –Б., 2010.-№17, 10-116.

Алишова, М.К. Цветовые символы в фольклорном и художественном тексте [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2011 №1(18), 172-1746.

Алишова, М.К. Ш.Абдырамановдун «Солдат» ангемесинин англис тилине берилиш ықмаларына стилдик илик[Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№18, 8-106.

Алишова, М.К. Some observations about translating [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№18, 54-556.

Алишова, М.К. Лингвистикалык семиотиканын көрмө таануу илимине тийгизген таасири [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КГУ им.И.Арабаева.-Б., 2011.-выпуск №5. 46-496.

Алишова, М.К. Тенти Адышованын англис тилине көрүлгөн ырларына лингвосемиотикалык талдоо[Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№19, 54-556.

Алишова, М.К. Языковая картина мира в английском и кыргызском культурах [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КазНУ им. Аль-Фараби, - Алматы,2012.-№3(137). 74-766.

Алишова, М.К. Көрмөдөгү практиканын сакталышы [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева. -Б., 2012.-№3(23). 226-2286.

Алишова, М.К. Көрмөдөгү тилдик дүйнө таанымды семиотикалык белгилер аркылуу иликтөө[Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2012.-№21, 65-676.

Алишова, М.К. Кыргыз маданиятында «сан» кабылдоосу жана көрмөдө берилши [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК.- Б.,2013.- №2(24) ISSN 1694-6324. 61-646.

Алишова, М.К. З.Караеванын көрмө чеберчилиги [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-КТА.-Б., 2013.-№1(24) ISBN 9967-410-59-0, 19-216.

Алишова, М.К. Көркөм сөз каражаттарынын көрмөдө берилши ықмалары (англ ис жана кыргыз тилдеринин негизинде). [Текст] /М.К.Алишова// Японский Вестник. университет Цукуба –Б., 2014.-№16, 26-306.

Алишова, М.К. Көрмөдөгү тарыхый релеванттуулук [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КГУСТА Б., 2015-№1(47). ISSN 1694-5298, 8-106.

- Алишова, М.К.** The sacred numbers / as symbols / in Kyrgyz culture [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК.- Б.,2015.- №2(28) ISSN 1694-6324, С.24-286.
- Алишова, М.К.** Зооморфный код культуры[Текст]/ М.К.Алишова// Научный альманах. Тамбов,2016. - №8- 3(22).-С. 75-77
- Алишова, М.К.** Способы передачи ласкательных слов в кыргызских и английских языках [Текст]/ М.К.Алишова// Научный альманах. Тамбов,2016. - №8- 3(22).-С. 77-78
- Алишова, М.К.** Symbols and Their interpretations\\Символы и их интерпретация [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК- Б.,2017.- №1(31) ISSN 1694-6324. 3-66.
- Алишова М.К.** Особенности воссоздания структурного анализа эпитета в эпосе“Манас” [Текст] /М.К.Алишова// Наука. Общество. Экономика. Право № 3, 2019.-156-162.
- Алишова М.К.** Фразеологическая картина мира [Текст] /М.К.Алишова// Наука. Общество. Экономика. Право. № 3, 2019.-163-169
- Алишова М.К.** The Cultural Relevancy of Texts with Dream Interpretations [Текст] /М.К.Алишова// THT Journal: The Journal of Teachers Helping Teachers, volume 6, Issue 2, 2018, 43-516.
- Алишова, М.К.** Alliteration in epic “Manas” [Текст] /М.К.Алишова// № 2, 2019. Мир современной науки, Москва №5(57)2019.-170-175.
- Алишова, М.К.** Сопоставительные семасиологии коды культуры (на примерах эпоса «Манас» и их переводы на английский язык) [Текст] /М.К.Алишова//Мир современной науки, М., №5(57)2019, 33-386.
- Алишова, М.К.** Кыргыз жана англис тилдериндеги синонимдердин табияты [Текст] /М.К.Алишова, А.Эдилова // 2019. 21.-№16 30-326.
- Алишова, М.К.** “Манас” эпосундагы пассивдүү лексика [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева. -Б.,2019.-№3(49) 6-96.
- Алишова, М.К.** Концепт «Намыс-честь» [Текст] /М.К.Алишова// НИИ Педагогики и Психологии, Научный потенциал Выпуск - № 2 (25), 2019 XV Международная научная конференция Информационное пространство современной науки (г. Чебоксары, Россия, 27 октября 2019 г.) // Научный потенциал. – 2019. – № 2(25). 19-216.
- Алишова М.К.** Прагматический потенциал текста перевода завещания и

слова соболезнования (на материале эпоса “Манас”) [Текст] /М.К.Алишова// Мир современной науки, Москва №1(58)2020,16-216.

Алишова М.К. Национально-языковая картина мира в кыргызском и английском культурах [Текст] /М.К.Алишова// Мир современной науки, Москва №1(58)2020, 21-256.

8. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна шайкеш келиши.

Авторефератта диссертациянын негизги мазмуну кыскача чагылдырылган. Автореферат диссертацияга шайкеш келет.

9. Диссертациянын мазмунунда жана түзүлүшүндө кездешкен кемчиликтер.

• 2, 3, 4 баптарда Британ маданиятын чагылдырган мисалдар кыска мүнөздөлүп калган. Британ маданиятынын дүйнөнүн тилдик сүрөтүн чагылдырууга: «Король Артур», «Беовульф» же Дж. Чосер «Кентербери жомокторунан» дагы мисалдар кошулса архетиптерди, архетиптик образдарды англичандардын дүйнөнүн тилдик сүрөту даана көрүнмөк.

- Сайттар боюнча семиотикалык каражаттарды изилдөөнүн методологиялык базалары азыраак каралган.
- Категоризациялаштыруу жана концептуализациялаштыруу компоненти экендине мисалдар бир топ келтирилсе дагы, экөөсүнүн ортосуна чек кюолган эмес.

10. Жетектөөчү мекемени, расмий оппоненттерди дайындоо боюнча сунуш.

Алишова Махабат Култаевнанын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде) аттуу 10.02.20 – текстештирме - тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу учун жазылган диссертациясына сунушталган оппоненттер жана жетектөөчү мекеме жөнүндө маалымат.

Жетектөөчү мекеме: Ош мамлекеттик университетинин Дүйнөлүк тилдер жана маданияттар факультетинин роман-герман филологиясы кафедрасы. Дареги: 723500, Ош шаары, Ленин к., 331

Расмий оппоненттер:

Найманова Чолпон Капаровна - филология илимдеринин доктору, профессор, Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин Батыш тилдер бөлүмүнүн башчысы.

Эмгектери:

1. Валентность и сочетаемость частей речи в разносистемных языках (на материале английского, кыргызского и русского языков), монография, - Бишкек, 2004 – 182 с.

2. Interpretation of the Concept of Success in English and Kyrgyz View of the World (based on proverbs and sayings), Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана, № 6, 2018. с. 178-181. (co-author Baijigitova A.)

3. Discourse Analysis of Ernest Hemingway’s A Day’s Wait. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана, № 6, 2018. с. 165-169.

4. Precedent Phenomena in Chingiz Aitmatov’s works. Сборник научных статей, выпуск 16. «Лингвокультурные аспекты концептуальных исследований». К 70-летнему юбилею доктора филологических наук, профессора В. А. Масловой, Санкт-Петербург, 2018, с 198-203. (co-author Asel Kanatbek kyzы)

5. The Interpretation of the Concept of Time in Kyrgyz Language View of the World: Associative Experiment/ Найманова Ч. К., Байжигитова А. Н. Интерпретация концепта «время» в киргизской языковой картине мира: ассоциативный эксперимент/. Журнал “Бюллетень науки и практики» №12 (декабрь) 2020. <https://doi.org/10.33619/2414-2948/61/64>

6. The Concept of Freedom in English and Kyrgyz View of the World (based on proverbs and sayings). Вестник МУК, № 2 (41) 2020. (co-author Asidinova A.).

7. The Concept of Home in Kyrgyz Linguistic Picture of the World. Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана, № 8, 2020. (co-author Aalyeva

К.)

Кадырова Шарипа Кадыровна - филология илимдеринин доктору, И.Арабаев ат. Кыргыз мамлекеттик университетинин Манастаануу жана лингвистика институтунун англис тилинин теориясы, технологиясы жана практикасы кафедрасынын профессору.

Эмгектери:

1. Сравнительная типология английского и кыргызского языков (окуу куралы). –Б., 2016.
2. Кыргыз жана англис тилдеринин контрастивдик фонетикасы (монография). -Б., 2004.
3. Текстке лингвистикалык талдоо жүргүзүү. Окуу-методикалык колдонмо. Б., 2005 (авторлош).
4. Кыргыз жана англис тилдеринин контрастивдик фонетикасы: теориясы жана практикасы. Окуу-методикалык колдонмо. Б., 2018

Абдувалиев Ибраим – филология илимдеринин доктору, профессор, Б.Осмонов ат. Жалал-Абад университетинин кыргыз тили жана адабияты кафедрасынын профессору.

Эмгектери:

1. Кыргыз тилинин кесиптик лексикасына салыштырма-типологиялык илик (көчмөн турмуш жана жоокерчилик өнөр сөздөрүнүн мисалында). – Бишкек, 2005. – 156 с.
2. Кыргыз тилинде сез мүчөлөрүнүн орун тартиби (атоочтор). Жалал-Абад, 2012. 56 с.
3. Лексикология современного кыргызского языка. –Бишкек, 2016.
4. Об односложных корнях в тюркских языках. –В кн.: Сохранение и развитие языков и культур коренных народов Сибири. // материалы IV Международной научно-практической конференции (Абакан, Республика Хакасия, 19-20 мая 2016г.) – Абакан, 2016. –С. 97-104.
5. Структура односложных корней и основ в кыргызском языке (словарь). –Б., 2017.

11. Диссертациянын КР ЖАКтын «Окумуштуулук даражаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун» талаптарына ылайык келиши.

Алишова Махабат Култаевнанын 10.02.20 - тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазган «Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде)» деген темадагы диссертациясы тиешелүү деңгээлде аткарылган, англий жана кыргыз тил илими үчүн теориялык жана практикалык мааниге ээ болуучу маселелерди камтыган илимий-квалификациялык эмгек болуп саналат жана КР ЖАКнын докторлук диссертацияларга коюлуучу талаптарына толук жооп берет. Диссертант жогоруда белгилеген жагдайларды эске алуу менен, Диссертациялык кеңешке диссертацияны 10.02.20 - тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча коргоого кабыл алууга жана ачык коргоого коюуга сунушталат.

Эксперттик комиссиянын мүчөсү,
Кыргыз-Түрк «Манас» университетинин
Гуманитардык факультетинин Батыш тилдери
бөлүмүнүн башчысы, филология илимдеринин доктору,
профессор



Ч. К. Найманова

*тастежкендай
инж. Ож. Мадж*

16.03.2021

И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетине караштуу филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча түзүлгөн Д 10.19.594 диссертациялык кеңештин эксперти, филология илимдеринин доктору, доцент Ч.С. Тулееванын М.К. Алишованын «**Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык жана тилдик каражаттардын негизинде)**» аттуу 10.02.20 – текстештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишине берген

ЭКСПЕРТТИК ПИКИРИ

Когнитивдик лингвистиканын суроо-меселелери, изилдөө объектери болгон концепт, концептуализациялоо, категориязациялоо, концептосфера же тагыраак айтканда дүйнө сүрөтү, дүйнөнүн тилдик сүрөтү категорияларын, проблемаларын изилдөөдө көптөгөн ийгиликтерге жетишкендиги аны менен бирге бул лингвистикалык багыттын изилдөө сферасы, чөйрөсү кеңейип адамзатка таандык коомдун жашоосу, маданияты, менталитети, тарыхы, көркөм чыгарма, оозеки чыгарма, тил өндүү базистик баалуулуктарына улам жаңыланган илимий көз караштардын чагылдыруусу тынбай өнүгүүдө. “Салыштырма лингвистиканын методологиясы” деген макалада россиялык белгилүү окумуштуулар И.А. Стернин жана М.А. Стернина “Салыштырма методу учурда ар бир улутун улуттук дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөөдө эң чоң кызыгуусун жаратат ” деп аныкташат (1).

1. Стернин И.А, Стернина М.А. “Сопоставление как лингвистическая методология <http://sterninia.ru/index.php/izbrannye-publikatsii/item/216-sopostavlenie-kak-lingvisticheskaya-metodologiya>

I. Диссертациялык кеңеште корголо турган докторлук иштин адистикке тиешелүлүгү.

М. К. Алишованын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм стилистикалык жана тилдик каражаттардын негизинде)” докторлук диссертациясында когнитивдик лингвистиканын өзөгүндө “Манас” эпосунун түп нускасы менен анын англий тилиндеги көрмөсүнүн негизинде кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнө концептуалдык талдоо жүргүзүлгөндүүлүгү жана лингвопоэтикалык, лингвистикалык, стилистикалык, адабий жана семиотикалык талдоонун негизинде эпостун түп нускасы менен көрмөнүн ортосундагы окшоштуктарын, дал келбестиктерин, айырмачылыктарын салыштырма методу аркылуу ачылып берилди. Англис тилине көрмөдо кездешүүчү экстралингвистикалык релеванттуулуктардын тийгизген таасирлери такталып, эпикалык жанрдын көрмөсүнүн жана түп нускасын ортосундагы ар тилдин табияттына таандык болгон өзгөчөлүктөрү изилделинип аныкталышы жана такталышы да салыштырма тил илиминин методдорунун негизинде аткарылды.

Ошону менен бирге *диссертациялык иштин объектиси жана материалдары* эки англий жана кыргыз тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн туондурган тилдик каражаттары жана *изилдөөнүн предмети* болгон “Манас” эпосун кыргыз тилиндеги түп нускасы жана англий тилиндеги көрмө тексттери салыштырма тил илиминин методдору аркылуу изилденилиши бул докторлук иштин Диссертациялык кеңештин бағытына туура келгендигин далилдейт жана изилдөөнүн мазмуну анда коюлган максаты, көтөрүлгөн жана чечилген маселелер, проблемалар коргоого коюлган теориялык жоболор 10.02.20 - тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистигинин паспортуна дал келет.

II. Диссертациянын темасынын актуалдуулугу

Диссертациялык иштин темасынын актуалдуулугу когнитивдик нукта тил менен тыгыз байланышта болгон проблемалар:

- биринчиден учурда эпикалык чыгармаларды атайдын когнитивистик лингвистика өнүттө изилдөө шарттары иштелип чыкпагандыгы, андан калса андай мүмкүнчүлүктөрдүн жок эсептегендеген көз караштын болуусу, жана эпикалык чыгармалардын болгону эмпирикалык эле таризде изилденилгени иштин темасынын актуалдуулугун шартташат;
- экинчиден, диссертациялык иште “Манас” эпосун өзүн анын англ ис тилине көрмөсүн когнитивдик ыкма - изилдөө жүргүзүүсү алгачкы иретте алынып жатканы ошону менен бирге “Манас” эпосун концептуалдык изилдөө методдору болгон комплекстүү лингвопоэтикалык анализ жүргүзүүнүн зарылдыгы да теманын актуалдуулугун далилдейт.

Ошону менен бирге аталган иштин темасынын актуалдуулугун дагы бир нече негиздүү аргументтер шарттайт:

- азыркы тил илиминде дүйнөнүн тилдик сүрөтү эки өнүттөн каралуусу: биринчи - дүйнөнүн тилдик сүрөтү, аң-сезим менен чындыктын карым-катьшынын контекстинде каралышы; экинчи - тил менен маданияттын ажырагыс биримдигине байланышта изилдөөсү;
- ой жүгүртүүнүн жана тилдик структураларын алгачкы схемасы фольклордук чыгармаларда камтылышы андыктан дүйнөнүн тилдик сүрөттүн өзүнчө илимий изилдөөгө муктаждыгы;
- эки текстеш эмес англ ис жана кыргыз тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн элдик оозеки чыгармачылыктын уникалдуу үлгүсү болгон “Манас” эпосунун түп нускасы жана анын англ ис тилиндеги көрмөсүн салыштыруу аркылуу изилдөөсүнүн зарылдыгы.

III. Диссертациялык иштин темасы илимий программалар жана негизги илимий изилдоо иштери менен болгон байланышы.

Диссертациялык иш К.Карасаев атындағы Бишкек мамлекеттік университетинин англіс тили кафедрасының илимий-изилдөө иштери менен байланышат.

VI. Иштин изилдөөгө коюлган негизги жоболордун жаңылығы болуп төмөнкүлөр болуп эсептелет:

Изилдөөнүн иштелип чыккан илимий жоболорундагы жыйынтыктардың илимий жаңылықтары болуп кийинки аргументтер далилдейт:

- текстеш эмес англіс жана кыргыз тилдеридеги дүйнөнү тилдик сурөтү тил илиминде **алгачкы ирет** атайдын изилдөөгө концептердин негизинде алынышы;
- «Манас» эпосунун жана анын көрмөсү **лингвопоэтикалық**, лингвистикалық, стилистикалық, адабий жана семиотикалық талдоо жүргүзүлүшүда биринчи жолу алынышы;
- түп нуска менен көрмөнүн ортосундагы дал келбестиктер, оқшоштуктар көрмөгө экстралингвистикалық релеванттуулуктардың тийгизген таасириң таактоосу;
- текстеш эмес тилдердеги эпикалық жанрды көрүүдө алардын табиятынын өзгөчөлүктөрүн аныктоосу.

V. Диссертацияда сунушталған ар бир илимий жобонун жана корутундуунун илимий жактан негизделиши.

Изденүүчүнүн диссертациялык ишиндеги илимий жыйынтыктар, корутундулар, далилдүү фактылар, тилдик материалдар, мисалдар аркылуу ишенимдүү негизделген.

Алынган жыйынтыктар жана корутундулар илимий-теориялық булактарга маалыматтарга, белгилүү чет өлкөлүк жана ата мекендиң изилдөөчүлөрдүн, окумуштуулардын В.фон Гумбольдт, Э.Сепир, Л.Вайсгербер, В.Уорф, Дж. Лакофф, Р. Лангакер, Рэй Джакендофф, А.А.Потебня, А.Н.Веселовский, М.М.Бахтин, В.В.Виноградов, Г.О.Винокур,

О.Якобсон, М.В.Жирмунский, Ю.М.Лотман, И.И.Ковтунова, Н.А.Фатеева, М.Я.Поляков, А. Вежбицкая, А.Зализняк , Е.С. Яковлева, М.В. Пименова З.Д.Попов, И.А.Стернин, З.К.Дербишева, С.Ж.Мусаев, Б.Ш.Усубалиев, Т.С.Маразыков, У.Камбаралиева, М.Э. Конурбаева, З.К. Караева, Б.Б. Нарынбаева ж Т.Садыков, А.Н.Сыдыков, С.Өмүрвалиева, К.Рысалиев, А.Имановдордун эмгектеринин таянып негизделген жана изденүүчү иште коюлган проблемага карата жеке өз көз карашын чагылдырган.

Диссертациядагы коргоого сунушталган ар бир илимий жоболор “Манас” эпосундагы жана англис тилине котормодогу дүйнөнүн тилдик сүрөтү когнитивдик лингвистиканын, лингвостилистиканын, филологиянын, семиотиканын жана концептология нугунда изилденгени негиздүү жана когнитивдик лингвистика багытынын өнүгүшүндө олуттуу мааниге ээ болуусу ырас.

1- жобо боюнча: Дүйнөнүн тилдик сүрөтү дүйнөнүн улуттук тилдик сүрөтү, дүйнө тааным категориялары менен тыгыз байланышта болгондуктан, аң-сезим, ойлом категориялары менен да тыгыз байланышта каралышынын керек экендиги проблемалык жагдайды чагылдырган жана тиешелүү булактарга таянып (А.А.Потебня, В.А. Маслова, Е.С. Кубрякова ж.б) алгачкы иретте системалык түрдө аналитикалык сереп жасоо менен негизделген (1-, 2- теориялык баптар).

2-жобо боюнча: Тектеш эмес тилдер катары эсептелген кыргыз жана англис тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтү ар кыл болгондугуна карабастан, жалпы адамзаттык дүйнө сүрөтү менен байланышкан изоморфдук, алломорфдук жана универсалдуу көрүнүштөр көп, арбын экендиги диссертациялык иште (2 балта) тилдик каражаттарды фонетикалык (2.2 караштуу 2.2.1, 2.2.2), морфологиялык (2.3 -2.3.1, 2.3.2), лексикалык (2.4 – 2.4.1), синтасистик (2.5) салыштыруу жолу менен аныкталган.

3-жобо боюнча: Фольклордук чыгармага лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу тектеш эмес тилдердеги дүйнө

таанымды, атап айтканда, кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө зарылдыгы илимий изилдөөнүн өзөгүн түзүүсү иштин жалпы концептуалдык жана мазмундук сереп аркылуу (1.5) (5.1) негизделип далилденген.

4- жобо боюнча: «Манас» эпосуна жана анын кормосуна лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн концептуалдык табиятын чагылдыруу иштин 4, 5 баптарындагы эки тилге таандык болгон семиотикалык, прагматикалык стилистикалык материалдарды жана лингвопоэтикалык анализдердин иретүү жана терең талдоолорго жана изилдөөгө таянып негизделген.

5-жобо боюнча: Кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү улуттун тарыхы, руханий маданияты жана турмуш-тиричилиги менен байланыштуу болгондуктан, анын маанисин экстралингвистикалык каражаттар аркылуу жалпылыктарды, айырмачылыктарды аныктоосу жана эпостун концепттик негизги *базалык намыс*, *жылкы*, *аял*, *боз уй*, *бала* концептилери түзүп турушу диссертациялык иште аталган концептерди эки тилде тилдик факт-материалдарын те рең иликтөө ж үргүзүп негизделгени айкын (4-бап).

6- жобо боюнча: “Манас” эпосунун түп нускасы менен анын кормосунунун контекстинде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө тилдик, семиотикалык каражаттар аркылуу ишке ашырылышын семиотикалык каражаттар болгон структуралык, системалык, семантикалык, функционалдык, эстетикалык бүтүндүкту чагылдырган көркөм текстин изилдөөсүнүн зарылдыгы 5 баптын бөлүмдөрүндөгү илимий булактарга жана практикалык тилдик каражаттардын изилдөөлөрүнө таянып негизделген.

7 - жобо боюнча: Эпосто кыргыз элинин улуттук маданиятынын чагылдырышын кыргыз тилиндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өнүтү катары кароо шартты, эпосту изилдөөдө концептуалдык

анализдин методдорун колдонуу аркылуу кыргыз элинин дүйнө таанымындагы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алуусу иштин 3, 4, 5 баптарында кыргыз тилдик каражаттарды жана эпостогу концептердин талдоолору, алынган жыйынтыктары менен негизделген.

8- жобо 6- жобонун кайталоосу.

9-жобо боюнч а: Эпостордогу улуттук маданияттардын чагылдырышын кыргыз жана англис тилиндериндеги тилдик каражаттар дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өңүтүү катары кароо шарты иштин 4 бабында ар бир улуттук тил улуттук маданияты, рухту, улуттун тарыхын, дүйнө таанымын, кулкмұнөзүн ой-санасын камтығанын аныктоо менен жобонун жалпы мазмунунда негизделген (4 бап).

10-жобо боюнча: Этикалык жанрды изилдөөдө концептуалдык анализди, лингвопоэтикалык методдору колдонуу аркылуу кыргыз жана британия элдеринин маданияты жана алардын дүйнө таанымындагы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алууга болушу эпостун негизги концепттери болгон *намыс/honour*, *аял/women*, *Жылкы/Horse* ж.б. иштин 4 бабында концептуалдык анализ аркылуу далилденген.

VI. Диссертацияда чыгарылган ар бир илимий жыйынтыктын (жобонун) жасана изденүүчүнүн корутундусунун жаңылыгынын деңгээли

1-жыйынтык жарым жаңы, себеби дүйнөнүн тилдик сүрөтү дүйнөнүн улуттук тилдик сүрөтү, дүйнө тааным категориялары менен тыгыз байланышта болгондуктан, аң-сезим, ойлом категориялары менен да тыгыз байланышта каралыш керектиги көптөгөн окумуштуулар башка тилдердин, концептердин негиздеринде кыйла жетишкендиктерди тастыктап чыгышкан (1.2- 1.5).

2-жыйынтык жаңы. Себеби текстеш эмес тилдер катары эсептелген кыргыз жана англис тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтү ар кыл

болгондугуна карабастан, жалпы адамзаттык дүйнө сүрөтү менен байланышкан изоморфдук, алломорфдук жана универсалдуу көрүнүштөр ар бир тилде бар, алардын өзгөчөлүктөрү текстеш эмес тилдерде изоморфдук касиеттеринин арбын болгондугун жаңы.

3-жыйынтык – толугу менен жаңы, себеби фольклордук чыгармага лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу текстеш эмес тилдердеги дүйнө таанымды, атап айтканда, кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөөдө лингвопоэтикалык анализ поэтикалык тилдин жана эпикалык тексттин “көркөм кунарын”, “эмоционалдуулугу” функционалдуулук жана жалпы көркөмдүк-эстетикалык табияты ар -тараптан ачылышынын зарылдыгы негизделген (теориялык негиздери 1.5; 5 бап).

4-жыйынтык жаңы: «Манас» эпосуна жана анын көрмосуна лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо жүргүзүү аркылуу кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн концептуалдык табияты ачылуусу иштелип чыккан илимий жобону **жаңы** деп тастыктаса болот, анткени “Манас” эпосу жана аным англис тилине көрмосу эки тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөту лингвопоэтикалык, концептуалдык талдоо алгач ирет жүргүзүлдү.

5-жыйынтык – **жаңы**, себеби дегенде кыргыз жана англис тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтү улуттун тарыхы, руханий маданияты жана турмуш-тиричилиги менен байланыштуу болгондуктан, анын маанисин экстралингвистикалык каражаттар аркылуу жалпылыктарды, айырмачылыктарды аныктоосун эпостун негизги концепттик биримдиктерин түзгөн *намыс, жылкы, аял, боз уй, бала* концептуалдык талдоого эң алгач ирет алынганы.

6- жыйынтык - «Манас» эпосунун түп нускасы менен анын көрмосунунун контекстинде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөө тилдик, семиотикалык каражаттар аныкталгандыгы **жаңы** деп табылды.

7- жыйынтык - жарым жаңы. Эпосто кыргыз элинин улуттук маданиятынын чагылдырышын кыргыз тилиндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өңүтү катары кароо шарт. Андыктан эпосту изилдөөдө концептуалдык анализдин методдорун колдонуу аркылуу кыргыз элинин дүйнө таанымындагы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алуусу концептология илимидеги иштелип чыккан концептерди анализдөө методдорунун колдонуу аркылуу жүргүзүлгөндүгү ырас.

8-жобо 6-жобонун кайталоосу.

9 - жыйынтык - эпостордогу улуттук маданияттардын чагылдырышын кыргыз жана англис тилиндериндеги тилдик каражаттар дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн бир өңүтү катары кароо **жаңылыгын** шарттайт.

10 - жыйынтык - эпикалык жанрды изилдөөдө концептуалдык анализди, лингвопоэтикалык методдору колдонуу аркылуу кыргыз жана британия элдеринин маданияты жана алардын дүйнө таанымындагы өзгөчөлүктөр туурасында маалымат алуусу **жаңылыгын** тастыктайт.

VII. Алынган натыйжалардын ички биримдигинин берилиши.

Докторлук диссертациянын темасы, коюлган проблемалары, максат-милдеттери, усул-ыкмалары бир логикалык багытка умтулуп, бири экинчисин толуктап иштин мазмунун, натыйжа-тыянактарын толук бүтүндүгүн жана биримдигин негиздейт.

VIII. Изилдоонун практикалык баалуулугу.

Изилдөө ишинен алынган жыйынтыктар, натыйжалар жана корутундулар жогорку окуу жайларда тил илиминин, текстеш жана текстеш эмес тилдерди салыштыруу боюнча практикалык иш жүргүзүүлөрдө, фольклордук чыгармаларды жана жалпы “Манас таануу” сабактарында прикладдык маселелерин чечүүдө колдонууга болот. Ошону менен бирге изилдөөнүн жыйынтыктарын орто окуу жайларындада, мектептердеда көркөм адабиятты (көркөм чыгарманы) котурууда, Манас таануу сабагын

окутуу, тексттик лингвистика, лингвостилистика, стилистика, кеп маданияты, поэтика боюнча практикалык жактан кеңири колдонулса болот. Изилдөөнүн натыйжаларынан алынган материалдар жогорку окуу жайларында «Тексттик лингвистика», «Көркөм текстти лингвистикалык талдоо», «Кеп маданияты», «Стилистика», «Көркөм чыгарманын тили», “Котормонун практикалык маселелери”, “Манас таануу” адистик атайын курстарында пайдаланса болот.

IX. Диссертациянын негизги жоболорунун, жыйынтыктарынын жана натыйжаларынын жарыяланышы.

Диссертациянын мазмуну автордун 30дан ашуун макаласында чагылдырылган. Изденүүчүнүн айрым илимий макалалары Жогорку Аттестациялык комиссиясы тарабынан сунушталган РИНЦ басмалары тарабынан жарык көргөн: РИНЦ индексине кирген басылмаларда Кыргызстанда жана чет өлкөдө жарык көрдү жана эл аралык илимий-теориялык конференцияларда баяндама жасаган. Макалалар диссертациянын негизги мазмуну тууралуу маалыматтардын илимий чөйрөнүн кеңири массасына жеткендигине далил.

Алишова М. К. Способы воссоздания эпитетов в разносистемных языках (на материале кыргызского и английского языков) [Текст] / М.К.Алишова // Вопросы филологических наук. -2008. №5(34), 76-816.

Алишова М.К. Лингвосемиотический анализ эпитетов в разносистемных языках [Текст] / М.К.Алишова// Кыргыз тили жана адабияты – 2009.-№16, 45-476.

Алишова, М.К. Общий анализ числовых эпитетов и их особенности воссоздания в художественных и эпических жанрах[Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2010.-№1(16) ISBN 9967-410-59-0, 98-1006.

Алишова, М.К. Эп икалык чыгармага лингвосемиотикалык анализ (kyргыз жана англий тилдеринин негизинде) [Текст] /М.К.Алишова// КГУСТА Б., 2010-№3(29). ISSN 1694-5298, 130-1336.

Алишова М.К. Структурный анализ эпитетов и его особенности воссоздания в эпосе «Манас» [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2010.-№17, 124-1266.

Алишова М.К. Котормодогу көркөм сөз каражаттарына стилистикалык талдоо (kyргыз жана англий тилдеринин негизинде) [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2010.-№2(17) ISBN 9967-410-59-0, 124-1266.

Алишова, М.К. American idioms and Russian, Kyrgyz equivalents [Текст] /М.К.Алишова//. БГУ –Б., 2010.-№17, 10-116.

Алишова М.К. Цветовые символы в фольклорном и художественном тексте [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2011 №1(18), 172-174б.

Алишова М.К. III.Абдырамановдун «Солдат» ангемесининин англий тилине берилиш ықмаларына стилдик илик [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№18, 8-10б.

Алишова М.К. Some observations about translating [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№18, 54-55б.

Алишова М.К. Лингвистикалык семиотиканын катормо таануу илимине тийгизген таасири [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КГУ им.И.Арабаева,-Б., 2011.-выпуск №5. 46-49б.

Алишова М.К. Тенти Адышованын англий тилине каторулган ырларына лингвосемиотикалык талдоо [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2011.-№19, 54-55б.

Алишова М.К. Языковая картина мира в английском и кыргызском культурах [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КазНУ им. Аль-Фараби, - Алматы,2012.-№3(137). 74-76б.

Алишова М.К. Котормодогу прагматиканын сакталышы [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б., 2012.-№3(23). 226-228б.

- Алишова М.К. Котормодогу тилдик дүйнө таанымды семиотикалык белгилер аркылуу иликтөө [Текст] /М.К.Алишова// –Б., 2012.-№21, 65-676.
- Алишова М.К. Кыргыз маданиятында «сан» кабылдоосу жана катормодо берилиши [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК.- Б.,2013.- №2(24) ISSN 1694-6324. 61-64б.
- Алишова М.К. З.Караеванын катормо- чеберчилиги [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-КТА.-Б., 2013.-№1(24) ISBN 9967-410-59-0, 19-216.
- Алишова М.К. Көркөм сөз каражаттарынын катормодо берилиш ықмалары (англис жана кыргыз тилдеринин негизинде). [Текст] /М.К.Алишова// Японский Вестник. университет Цукуба –Б., 2014.-№16, 26-30б.
- Алишова М.К. Котормодогу тарыхый релеванттуулук [Текст] /М.К.Алишова// Вестник КГУСТА Б., 2015-№1(47). ISSN 1694-5298, 8-10б.
- Алишова М.К. The sacred numbers / as symbols / in Kyrgyz culture [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК.- Б.,2015.- №2(28) ISSN 1694-6324, С.24-286.
- Алишова М.К. Зооморфный код культуры[Текст]/ М.К.Алишова// Научный альманах. Тамбов,2016. - №8- 3(22).-С. 75-77
- Алишова М.К. Семантики языковых знаков [Текст]/ М.К.Алишова, И.К.Алишова// Вестник научный конференций. Тамбов,2015. - №4- 7(4), ISSN 2412-8988.-С. 43-48
- Алишова М.К. Способы передачи ласкательных слов в кыргызских и английских языках [Текст]/ М.К.Алишова// Научный альманах. Тамбов,2016. - №8- 3(22).-С. 77-78
- Алишова М.К. Symbols and Their interpretations\\Символы и их интерпретация [Текст] /М.К.Алишова// Вестник МУК- Б.,2017.- №1(31) ISSN 1694-6324. 3-66.
- Алишова М.К. Особенности воссоздания структурного анализа эпитета в эпосе“Манас” [Текст] /М.К.Алишова// Наука. Общество. Экономика. Право № 3, 2019.-156-162.

- Алишова М.К. Фразеологическая картина мира [Текст] /М.К.Алишова// Наука. Общество. Экономика. Право. № 3, 2019.-163-169
- Алишова М.К. The Cultural Relevancy of Texts with Dream Interpretations [Текст] /М.К.Алишова// ТНТ Journal: The Journal of Teachers Helping Teachers, volume 6, Issue 2, 2018, 43-516.
- Алишова, М.К. Alliteration in epic “Manas” [Текст] /М.К.Алишова// № 2, 2019. Мир современной науки, Москва №5(57)2019.-170-175.
- Алишова, М.К. Сопоставительные семасиологии коды культуры (на примерах эпоса «Манас» и их переводы на английский язык) [Текст] /М.К.Алишова//Мир современной науки, М., №5(57)2019, 33-386.
- Алишова, М.К. Кыргыз жана англис тилдериндеги синонимдердин табияты [Текст] /М.К.Алишова, А.Эдилова // 2019. 21.-№16 30-326.
- Алишова, М.К. “Манас” эпосундагы пассивдүү лексика [Текст] /М.К.Алишова// Вестник БГУ им. К.Карасаева,-Б.,2019.-№3(49) 6-96.
- Алишова, М.К. Концепт «Намыс-честь» [Текст] /М.К.Алишова// НИИ Педагогики и Психологии, Научный потенциал Выпуск - № 2 (25), 2019 XV Международная научная конференция Информационное пространство современной науки (г. Чебоксары, Россия, 27 октября 2019 г.) // Научный потенциал. – 2019. – № 2(25). 19-216.
- Алишова М.К. Прагматический потенциал текста перевода завещания и слова соболезнования (на материале эпоса “Манас”) [Текст] /М.К.Алишова// Мир современной науки, Москва №1(58)2020,16-216.
- Алишова М.К. Национально-языковая картина мира в кыргызском и английском культурах [Текст] /М.К.Алишова// Мир современной науки, Москва №1(58)2020, 21-256.

X. Авторефераттын диссертациянын мазмунуна дал келиши.

Авторефераттын кыргызча жана орусча тилдериндеги мазмуну боюнча

диссертацияда коюлган изилдөөнүн максатына жана милдеттерине дал келет.

Авторефератта кыргыз, орус жана английс тилдеринде резюме берилген.

XI. Диссертациялык иштеги учураган мүчүлүштүктөр жана каалоолор

Диссертациялык иште учураган айрым мүчүлүштүктөр катары төмөнкүлөрдү көрсөтүп, аларды жакшыртуу максатында айтылган биздин каалоолор:

1. Диссертациянын темасындагы эң бир чоң катачылык бул пунктуация: үтүр белгиси диссертациянын кээ биринде “**көркөм стилистикалык**” “...**көркөм, стилистикалык...**” деп берилген, андыктан **ача ой-түшүнүктөр** чыгууда.
2. Киришүүдө жоболордун кайталанысуу **6 жобо** бүт мазмуну, түзүлүшү (формулировка) толук бойдон **8 жободо** кайталанат.
3. Диссертациялык иштин жалпы мүнөздөмө катары айта турган нерсе бул иште когнитивдик лингвистика багытына байланыштуу көптөгөн проблемалар аталууда (**аталууда**), бирок ал проблемаларды анализи толук эместей сезилет, андыктан диссертанттын өз бир пикири байкалбайт.
- 4.Иште “**Дүйнөнүн тилдик сүрөтүнө**” карата тиги же бул окумуштуулардын түшүнүгүнө таянуу, же тиги же бул окумуштуунун пикирине кошулуу деген берилбептири. Андыктан жалпы эле **ДТС** түшүнүгү поэтикалык жанрдада, көркөм адабиятта бирдей эле жалпыланган мааниде берилиптири. Поэтикалык дүйнөнүн тилдик сүрөтүн берилиши прозадан айрымаланышкан өзгөчөлүгүн белгилөө зарыл.
5. Дүйнөнүн тилдик сүрөтүнүн “**англис тилиндеги изилдениш абалы**” деп аталган **1.3** параграфта коюлган проблемага терең жеткиликтүү анализ берилбегени байкалат. Бул бапта англичандардын улуттук жүрүм-туруму, менталитети, ар кайсы тилдик каражаттар аркылуу чагылдыруусу берилген. Менимче бул англичандардын улуттук, маданий касиеттерин поэтикалык чыгармалар аркылуу өзүнчө бир параграфта каралышы туура болмок.

6. Англис тилиндеги «Артур падыша» тарыхый эпикалык чыгармасын биздин улуу эпосубуз « Манас » эпосу менен салыштырууну өзүнчө бир параграфта каралса туура болмоктой жана тилдик каражаттарын салыштырылышы туура болмок.

7. Белгилүү польшалык окумуштуу **Анна Вежбицкаянын** фамилиясы (А. Вежбицкая (56.) А.Вежбицская (176.) А.Вежбицская (246.), ошондой эле Лео Вайсгербер - Л.Вайсгурбер (17 б.) ката жазылууда; орфографиялык каталыктар: **Концервативдик** (426.) (мындай орфографиялык каталыктар арбын).

8. Е.С. Кубрякова, биринчи иретте, когнитивдик багыттагы изилдөөлөр “ата мекендик” тил илиминде (16 б.) (котормо булактан сөзмө сөз которуюуп калган).

9. Авторефератта диссертациянын темасы орус тилиндеги көрмөсүнда “на примере художественных...” дебей “на материале...” деп которуюушу туура болмок.

X. Жетектөөчү мекемени, расмий оппоненттерди дайындоо боюнча сунуш.

Алишова Махабат Култаевнанын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде) аттуу 10.02.20 – текстештирме - тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына сунушталган оппоненттер жана жетектөөчү мекеме жөнүндө маалымат.

Жетектөөчү мекеме: Ош мамлекеттик университетинин Дүйнөлүк тилдер жана маданияттар факультетинин роман-герман филологиясы кафедрасы. Дареги: 723500, Ош шаары, Ленин к., 331

Расмий оппоненттер:

Найманова Чолпон Капаровна - филология илимдеринин доктору, профессор, Кыргыз-Түрк “Манас” университетинин Батыш тилдер бөлүмүнүн башчысы.

Эмгектери:

1. Валентность и сочетаемость частей речи в разносистемных языках (на материале английского, кыргызского и русского языков), монография, - Бишкек, 2004 – 182 с.
2. Семантика и валентность служебных имен кыргызского языка и их эквивалентов в английском языке, ААК «Алтын Принт» басмаканасы, Бишкек, 2019. - 175 с. (соавтор Айдыралиева Г.)
3. Interpretation of the Concept of Success in English and Kyrgyz View of the World (based on proverbs and sayings), Наука, новые технологии и инновации Кыргызстана, № 6, 2018. с. 178-181. (co-author Baijigitova A.)
4. The Interpretation of the Concept of “Success” in Kyrgyz and American View of the World: Associative Experiment, The 1st International Symposium Philosophical Heritage of the Turkic Peoples, 19-21 September 2018, Bishkek, Kyrgyzstan. (co-author Baijigitova A.)
5. The Interpretation of the Concept of “Time” in Kyrgyz Language View of the World: Associative Experiment/ Найманова Ч. К., Байжигитова А. Н. Интерпретация концепта «время» в киргизской языковой картине мира: ассоциативный эксперимент/. Журнал “Бюллетень науки и практики» №12 (декабрь) 2020. <https://doi.org/10.33619/2414-2948/61/64>
6. Концепт «свобода» в английской и кыргызской языковой картине мира (на основе пословиц и поговорок). Вестник МУК, № 2 (41) 2020. (со автор Асиридинова А.)

Кадырова Шарипа Кадыровна - филология илимдеринин доктору, И.Арабаев ат. Кыргыз мамлекеттик университетинин Манастаануу жана лингвистика институтунун англис тилинин теориясы, технологиясы жана

6. Англис тилиндеги «Артур падыша» тарыхый эпикалык чыгармасын биздин улуу эпосубуз «Манас» эпосу менен салыштырууну өзүнчө бир параграфта каралса туура болмоктой жана тилдик каражаттарын салыштырылышы туура болмок.

7. Белгилүү польшалык окумуштуу **Анна Вежбицкаянын** фамилиясы (А. Вежбицкая (56.) А.Вежбицская (176.) А.Вежбицская (246.), ошондой эле Лео Вайсгербер - Л.Вайсгурбер (17 б.) ката жазылууда; орфографиялык каталыктар: **Концервативдик** (426.) (мындай орфографиялык каталыктар арбын).

8. Е.С. Кубрякова, биринчи иретте, когнитивдик багыттагы изилдөөлөр “ата мекендик” тил илиминде (16 б.) (котормо булактан сөзмө сөз каторулуп калган).

9. Авторефератта диссертациянын темасы орус тилиндеги кормосунда “на примере художественных...” дебей “на материале...” деп каторулушу туура болмок.

X. Жетектөөчү мекемени, расмий оппоненттерди дайындоо боюнча сунуш.

Алишова Махабат Култаевнанын “Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм, стилистикалык тилдик каражаттардын негизинде) аттуу 10.02.20 – текстештирме - тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациясына сунушталган оппоненттер жана жетектөөчү мекеме жөнүндө маалымат.

Жетектөөчү мекеме: Ош мамлекеттик университетинин Дүйнөлүк тилдер жана маданияттар факультетинин роман-герман филологиясы кафедрасы. Дареги: 723500, Ош шаары, Ленин к., 331

Расмий оппоненттер:

практикасы кафедрасынын профессору.

Эмгектери:

1. Сравнительная типология английского и кыргызского языков (окуу куралы). –Б., 2016.
2. Кыргыз жана англіс тилдеринин контрастивдик фонетикасы (монография). -Б., 2004.
3. Текстке лингвистикалык талдоо жүргүзүү. Окуу-методикалык колдонмо. Б., 2005 (авторлош).
4. Кыргыз жана англіс тилдеринин контрастивдик фонетикасы: теориясы жана практикасы. Окуу-методикалык колдонмо. Б., 2018

Абдувалиев Ибраим – филология илимдеринин доктору, профессор, Б.Осмонов ат. Жалал-Абад университетинин кыргыз тили жана адабияты кафедрасынын профессору.

Эмгектери:

1. Кыргыз тилинин кесиптик лексикасына салыштырматипологиялык илик (көчмөн турмуш жана жоокерчилик өнөр сөздөрүнүн мисалында). –Бишкек, 2005. – 156 с.
2. Кыргыз тилинде сөз мүчөлөрүнүн орун тартиби (атоочтор). Жалал-Абад, 2012. 56 с.
3. Лексикология современного кыргызского языка. –Бишкек, 2016.
4. Об односложных корнях в тюркских языках. –В кн.: Сохранение и развитие языков и культур коренных народов Сибири. // материалы IV Международной научно-практической конференции (Абакан, Республика Хакасия, 19-20 мая 2016г.) – Абакан, 2016. –С. 97-104.
5. Структура односложных корней и основ в кыргызском языке (словарь). –Б., 2017.

XI. Диссертациянын КР ЖАКтын “Окумушигуулук даразсаларды ыйгаруу тартиби жөнүндөгү Жобосунун” талаптарына ылайык

келиши.

Филология илимдеринин доктору деген илимий даражаны изденип алуу үчүн М. К. Алишова “**Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм стилистикалык жана тилдик каражаттардын негизинде)**” “Манас” эпосунун түп нускасы менен анын англий тилиндеги көрмөсүнүн негизинде кыргыз жана англий тилдериндеги дүйнөнүн тилдик сүрөтүн изилдөөдө эпосту эки тилде түзгөн тил каражаттарын концептуалдык талдоо, лингвопоэтикалых, лингвистикалык, стилистикалык, адабий жана семиотикалык талдоолорго жана салыштырууга алынганын аныкталгандыгына байланыштуу диссертациялык эмгеги КР ЖАКтын докторлук диссертацияларга коюлуучу талаптарына толук жооп берет. Андыктан И. Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университети жана К. Карасаев атындагы Бишкек мамлекеттик университетине караштуу филология илимдеринин доктору (кандидаты) окумуштуулук даражасын ыйгаруу боюнча түзүлгөн Д 10.19.594 диссертациялык кенешинин эксперттик комиссиясынын мүчөсү катары М. К. Алишованын “**Англис жана кыргыз тилдеринде дүйнөнүн тилдик сүрөтүн салыштырып изилдөө (көркөм стилистикалык жана тилдик каражаттардын негизинде)**” аттуу 10.02.20-тектештирме-тарыхый, типологиялык жана салыштырма тил илими адистиги боюнча филология илимдеринин доктору окумуштуулук даражасын изденип алуу үчүн жазылган диссертациялык ишин ачык коргоого сунуштайм.

Эксперттик комиссиянын мүчөсү,
филология илимдеринин доктору, доцент
И. Арабаев Кыргыз мамлекеттик
университетинин Манас таануу жана
Лингвистика институттун демис тил кафедрасынын
профессорунун мандаттин аткарууучу



Ч.С.Тулеева

И. АРАБАЕВ атындагы КЫРГЫЗ МАМЛЕКЕТТИК УНИВЕРСИТЕТ
КЫРГЫЗСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМ. И. АРАБАЕВА

17-март 2021-ж.

КОЛ ТАМГАСЫН ТАСТЫКТАЙМЫН
ПОДПИСЬ ЗАВЕРЯЮ